

Szávó apó

Szülém sohasem hagyott békét az öregnek. S habár tényleg nem volt vér szerinti apókám Szávó apó, és igazából az új asszony családja iránti szeretetét sohase érezte velünk, mégis megsajnálta bizonyos alkalmakkor. Főként ünnepnapokon, de az utóbbi idők során máskor is, s volt, hogy még a szüle szíve is megesett rajta. Persze csak miután földig döngölte a negyvenkilencbeli, s mint később kiderült, utolsó pótapókám önértétét. Beleremegtünk mindahányan, ahogyan szeptember tizenhatodikán tragikus, valójában inkább komikus körülmények között elment. Kilépett az életünkéből. Biztosan nem gondolta, hogy így alakul, de így alakult. Nyugodjék békében, vagy legalábbis békésebben annál, mint ahogyan élt, vagyis ahogyan élni hagytuk...

Negyvenkilenc szeptember elsejére a falu tanodája ismét megnyitotta kapuit. Attól kezdve egyre kevesebbet jártunk szülélékhez a tanyára, Szávó apó nagy öröme. Tudniillik nyáron mindig kicsaptak minket az öregekhez libapásztorkodni, beleneveledni a megrázó jövőképpel kecsegtető parasztmunkába, szépen szólva: sütkérezni a Pannon-tenger végtelen partvidékén. Csak a tengervíz hiányoltuk. Áh, mit beszélek, dehogy hiányoltuk, hisz azt se tudtuk, milyen a tenger, és a tanyán fürödni is fürödtünk. A marhaitatóban. Hej, akkor még ennyi is elegendő volt a boldogsághoz. Mai fejjel – mivel a két víz között csupán mennyiségi különbséget látok – nem is vágyom a tengerre, hiszen anno, miután a jószágok naponta belemosták tajtékos pofájukat az itatóba, mi kölkök, benne ülve a vizet még sósnak is képzeltük. Ráadásul ha azok a böhöm marhák egyszer-kétszer bele is prüszköltek, akkor teljesen dzsakudzibanülő érzésem támadt. Persze ez sem igaz, hisz azt se tudtam akkor még, mi fán terem ez az élményfürdő dolog, meg még ma se tudnám, ha nem lett volna Való világ show, amelyben a lét volt a tét. Mellesleg nekünk kölköknek is az volt

odakinn. No de visszatérve, nem volt ez a megoldás badarság a szüleinktől. Így, minket kiutasítva az életükből, évente két hónapra levették magukról a gondot. Szeptemberre viszont minden visszatért az eredetibe, a mókuserékbe, ahol ismét együtt a család: apánk, anyánk meg mi húgyos kölkök (ahogyan becézgettek minket akkoriban odahaza). Szüle két-három naponta beballagott hozzánk a fonott garabolyában egy kis tejföllel, túróval meg tojással, de Szávó apóról alig hallottam. Azt hiszem egyszer, még ott valamikor az iskolakezdés elején egy reggelen a tanítóhoz menet a kocsmá előtt elhaladva mintha az ő kurjongatása szűrődött volna ki a kocsmájtó repedezett ablakain. A zelene očit húzatta, és rekedten harsogott is mellé. Bizonyára nem először szolt már a nótája a reggelbe nyúló éjszakában. Ez volt a kedvenc dala, pedig a szüle nem is zöld szemű. Bár ha jobban belegondolok, lehetett volna zöld szemű is, ha anyai szépapám zöld szemű asszonnyal közösködik az eredeti szépmami helyett, akit melleleg nem is ismertem. De várjunk csak! Akkor viszont a szüle nem is igazán a szüle lenne, hiszen akkor másik szépanyaméhbe tuszkolta volna be magát az a picinyke kis sperma (a szépapageci). De nem is lehetett az olyan picinyke, hisz a mama jól megtermett mama lett. Talán két nyertes spermasejtből ötvöződött az öreglány, vagy az is megtörténhetett, hogy egy előváladék-sperma kombinációs képződmény. Szóval, ha így alakult volna, most a szüle nem is a szüle lenne, hisz a fogantatás során, a váltakozó génkeveredés miatt két egyforma ember sose kreálódik. Igazából az iménti megállapításban néhanapján kételkedem, hiszen sok egyformán szar embert ismerek, ők se különböznek, de egy spermasejtből mégse lehetnek, hacsak nem az a megfejtés a problémára, hogy még mindig gecik, mert ugyebár azok valamelyest egyformák. No de summa summarum: Szávó apó valószínűleg a mi távozásunkat ünnepelte, ezért kocsmázott, s mint később kiderült, ebből is keletkezett a galiba. Mármint nem azért, mert ünnepelt, mert az iskolakezdésnek valahol mélyen az én édesszülém is örült, hanem azért, ahogyan ünnepelt. Három napra megszűnt az öreg létezni a szüle számára, és csak húzatta, húzatta a nótákat. Persze most is csak kerekítetek, hisz szégyenszemre szószátyár falu gyermeke vagyok. Igazából egy éjszaka zajlott le az egész történet, persze, csak ha jól emlékszem. Szóval biztosra vettem, hogy én még ott a mulatozás kezdetén lettem figyelmes a hangjára, hisz erejének s dalolászós kedvének a vége felé, az utolsó dalban, mint később szüle elbeszéléseiből megtudtuk, a zöld szemek akácós úttá változtak. Hogy hogyan és mi módon, arról azóta se szereztem tudomást. Talán nem is volt akácós út meg zelene oči sem, és csak egy elcsépett poén az egész. De az bizonyos, hogy Szávó apó létezett. Áh fenébe, kétségbe ejt a képzeletem, jobb lesz, ha folytatom:

Csuda egy öregúr volt. Emlékszem, valahányszor lázadni igyekezett szülém vasmarkú szigora ellen, a pillanatnyi sikerélmények aprócska örömén túl ismét csak ő húzta a rövidebbet. Értelmetlen mókuskerekben vergődött, de humorérzékét mindvégig megőrizte, s pajzsként tartotta maga elé, ha a mama éles szavaival őt használta céltáblának. Például egyik évben kora tavasszal, szüle a szokásához híven üldögélt a kissámliján a ház előtt, az udvari tűlevelű hűvösében, s csak szavalta parancsait: „Apó, eriggy mán ki a kerbe égy kis zödcségzögyijé a levesbe.” Apó térült-for-dult, majd kiment. Néhány mély lélegzetvételt követően, miután az öreg visszatért a küldetésből, újabb parancs hangzott el: „Apó, eriggy mán ki mégint, efelejtöttem mondani a zelőbb, hogy répa is köll a levesbe!” Morgott egyet dédapám, de azért elvégezte a munkát, visszatért, és leült a hokedlire. Vagyis csak ült volna, ha nem jött volna máris a jól célzott hang a szüle szájából: „Apó! Mönnyé té csak fő a pallásra, oszt dobja mán lé égy tíz duncosüvegöt. Hónap kifőzzük a paradicsomot.” Szávó apó az újabb parancs hallatán megpödrötte magyaros bajuszát, rosszindulatú vigyorral az arcán hümmögött, és nekivágott a padlásnak. Mondanom se kell, hogy mi történt ezek után... Valamiféle előre megfontolt szándékkal szálltak a padlásfölgjára a dunsztosüvegek. Még jó, hogy nem whiskysék.

Negyvenkilenc szeptember tizenegyedikére Szávó apó teljesen kiheverte a mulatozás fáradalmait, telve volt életerővel, de a szüle nap mint nap emlékeztette a túlkapásra, s még több feladatot erőszakolt rá. Talán a mama ezzel csak azt a népi szokást szándékozott ápolni, melyet persze magára sohasem alkalmazott: „Jobb hiába dolgozni, mint hiába ülni.” Azt hiszem, ekkor telt be a pohár az öregnél, nem a whiskys persze... Betege-sen esztelen tervet eszelt ki. Úgy gondolta, meghal, vagyis, hogy elhitesi a szülével, hogy meghalt.

Másnap reggel nem is kelt fel, s miután így kényelmesen bedobta *a/* az *álkulcsot*, nagy riadalom támadt a tanyán a marhák és a mama körében, és *a/az álбір* hamarosan beért a faluba is. Szüle már aznap *a/az áltemetést* és az utána következő halotti tort szervezte Szávó apó régóta rakosgatott dunsztosüvegbéli dugipénzéből. Úgy gondolta, úgylis rég mulatott már. Azt hiszem, még mindig nem fogta fel, hogy mi történt, hiszen szerette az öreget, annak ellenére, ahogyan bánt vele. Tudtuk ezt mi mindahányan. Estidőre engem is kivittek a tanyai virrasztásra, és mivel nem láttam még halottat, a lábához vezettek, és rámparancsoltak, hogy háromszor fogjam meg apó élettelen lábujjait, keresztbe tett kezekkel. Azt mondták, ezek után nem fogok majd félni. Nem is féltem, hiszen az öreg életében és most tetszhalálában is csiklandós volt, és láttam, ahogyan elmosolyodik minden érintésemnél. Ettől kezdve tudtam, hogy él. Azt hiszem, csak én vettem

észre, mert a többiek megállás nélkül imádkoztak és énekeltek. Semmit sem értettem. Szólni szerettem volna, de az első riadt felkiáltás után olyan átszállós érkezett az atyai jobbról, hogy a balt már meg se mertem kockáztatni, még egy halk szusszanás erejéig sem. Hamarosan a lüktető jobb pofahúsom és az ájtatos ária összehangolt ritmusára a széktámlának dőlve álomba merültem.

A halottasember kopácsolására riadtam fel délelőtt-tájt. Kilestem az ablakon, és láttam, ahogy a koporsófedéllel bíbelődik odakinn a ház előtt. A virrasztó társaság még mindig zengett körülöttem. Körülbelül másfél óra volt még a temetésig, a rokonok és a segítők már a lovak befogásával és a halottaskocsi előkészítésével foglalatzkodtak. Amikor ismét eszembe jutottak az est eseményei, a kiskonyhába, anyámhoz siettem, de ő ügyet se vetett rám, elcsípte a grabancom, egy kenyérdarabot tömött a számba reggeli gyanánt, és kivezetett a tanyaudvarra, ahol három lovas kocsi sorakozott. Egyik a halottas, a másik kettő a családé. A sötétszín lovak, a feketére festett parádés hintó látványa elfeledtette velem árulkodó célom egy időre, de miután megláttam, ahogyan a gyászhuszárok kifelé menetelnek a virrasztóból vállukon a még mindig fedetlen koporsóval és a benne fekvő tetszhalottal, megint visszatért Szávó apó lebuktatásának (az akkori felfogásom szerint és talán, mint később kiderült, helyesebb is így: a megmentésének) a gondolata. De nem kellett ezzel foglalkoznom többé, hiszen amikor a koporsót feltették a fekete hintóra, a gyászoló család pedig körbeállta, Szávó apó úgy gondolta, elérkezett az ő ideje. A gondosan kitervelt tréfa segédeszköze volt a zsebébe rejtett kis csupor tejfől, amelyet, amíg őt a bamba gyászhuszárok a kocsiig cipelték, észrevétlenül, vastagon az ajkaira kengetett. Miközben körülötte a családok sírdogáltak, és a koporsó mellett a hintón az egyik halottas még mindig a koporsófedél kalapálásával bajlódott, Szávó apó kurjantott egyet koporsóágyában, majd felült...

A következő percekben visongástól volt hangos a tanyaudvar. Szüle ájultan zuhant édesanyám karjaiba, a többiek meg a házba rohanva próbálták feldolgozni a látottakat/hallottakat. Anyám szoknyáját szorítottam, de félni nem féltem (bizonyára csak én értettem a megint csak sánta poént), de a továbbiakat nem tudtam még a mai napig sem feldolgozni. Az iménti koporsófedeles gyászhuszárbán – akárcsak a többiekben – megfagyott a vér, de amilyen ügyetlenül kalapált ez idáig, olyan nagy ügyességgel oldotta meg a helyzetet, nagyot suhintva a zöld szemeket dúdolászó koponyájára, „hát ha halott, akkó ne ugrándozzon!” utókommentárral, majd nagy csend kerekedett a keveredésben. Lassacskán újra megtelt az udvar a szétszéledt rokonsággal, a szüle is magához tért, majd, mintha mi sem történt volna, folytatódott az abszurd gyász. A pap bizonyára sietett valahová, vagy keve-

sellte a gázsiját, mert egykettőre megejtette a szertartást, és már kísértük is halottunkat a sírhoz. A gyászoló család hallgatott. Aki nem volt odakinn a tanyán, az nem is tudta mire vélni a hozzátartozók viselkedését. A szüle is szótlánul ballagott a koporsó mellett. Valamiféle véletlen folytán menet közben a bokáig érő gyászszoknyája a koporsó sarkába akadt, s amikor azt a gyászhuszárok nagy lendülettel a mély felé irányították, a szüle felsikoltott: „Pusti soknja, Szávó!”

Fontos hozzátennem, hogy előtte a szüle sohasem beszélt szerbül. Nem is tudott (legalábbis úgy tudtuk). A kiáltás hallatán megrémült a gyásznép, porolt is a macskaköves gyalogút a temetés végeztével minden irányban.

Őrült egy história, szavamra. Ha odahaza elmesélném a falusiaknak, el sem hinnék, és a rám hagyott kistanya irányába mutatva ejtenék meg a rövid választ: „Sok marha beszéd lefolyt mán, fijam, ebbe a bolond házba...”

